

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060102

DOM
2015-04-15
Stockholm

Mål nr
M 11807-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2014-12-01 i mål nr M 3563-14, se bilaga A

KLAGANDE

Strandskyddarna
Dalskogen 190
453 41 Lysekil

MOTPARTER

1. Miljönämnden i Mellersta Bohuslän
456 80 Kungshamn

2. K R

Ombud för 2: Advokaten S A

3. Naturskyddsföreningen i Bohuslän
Rangelvägen 8
475 35 Grötö

Ombud för 3: J T
Familjerättshjälpen
Vällsjövägen 40
443 95 Lerum

SAKEN

Strandskyddsdispens för nybyggnad av fritidshus på fastigheten X i Sotenäs kommun

Dok.Id 1200928

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen upphäver mark- och miljödomstolens dom och återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.
 2. K Rs yrkande om ersättning för rättegångskostnader lämnas utan bifall.
-

BAKGRUND

Miljönämnden i Mellersta Bohuslän (nämnden) beslutade den 17 juni 2014 att meddela strandskyddsdispens för nybyggnad av ett fritidshus på fastigheten X i Sotenäs kommun.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län (länsstyrelsen) beslutade den 1 juli 2014 att pröva nämndens dispensbeslut i enlighet med 19 kap. 3 b § miljöbalken. Nämndens beslut överklagades även av Naturskyddsföreningen i Bohuslän (Naturskyddsföreningen) och Strandskyddarna. Länsstyrelsen underlät dock att samordna överklagandena med överprövningen och fattade istället två skilda beslut med motsatt utgång i samma ärende. I det första beslutet, fattat den 3 juli 2014, fastställdes nämndens dispensbeslut, med tillägg endast av en närmare angiven tomlatsbestämning, men i det andra beslutet, fattat den 11 september 2014, upphävdes nämndens beslut om dispens.

Länsstyrelsens beslut den 11 september 2014 överklagades av K R till mark- och miljödomstolen. Mark- och miljödomstolen, som undanröjde det överklagade beslutet i den dom som nu är föremål för prövning, har till grund för sitt avgörande lagt den omständigheten att länsstyrelsens först fattade beslut den 3 juli 2014 vunnit laga kraft och att frågan om strandskyddsdispens därmed varit rättskraftigt avgjord till förmån för K R.

Strandskyddarna har nu alltså överklagat mark- och miljödomstolens dom till Mark- och miljööverdomstolen.

I målet har mark- och miljödomstolen inkommit med uppgifter av vilka det framgår att länsstyrelsens beslut den 3 juli 2014 har överklagats av Naturskyddsföreningen efter mark- och miljödomstolens dom, och att länsstyrelsen har bedömt att överklagandet inkommit i rätt tid. Länsstyrelsen har därmed överlämnat överklagandet till mark- och miljödomstolen för att prövning ska ske av länsstyrelsens första beslut (mark- och miljödomstolens mål nr M 4486-14). Både länsstyrelsens första och andra beslut är därmed nu föremål för prövning, om än i olika instanser.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Strandskyddarna har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen med upphävande av mark- och miljödomstolens dom, ska återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Nämnden har bestritt ändring.

K R har bestritt ändring och yrkat ersättning för sina rättegångskostnader här.

Naturskyddsföreningen har tillstyrkt ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Strandskyddarna har uppgett i huvudsak följande till stöd för sin talan.

Att bevilja strandskyddsdispens för nya fritidshus på obebyggda tomter ryms inte inom några av de sex grunder som anges i 7 kap. 18 c § miljöbalken. Det är samtidigt oklart vilken av dessa grunder som nämndens beslut om dispens bygger på. Några särskilda skäl enligt 7 kap. 18 b § miljöbalken, som är en obligatorisk lagregel, har inte heller meddelats i målet. Länsstyrelsens olika uppgifter för överprövning bör enligt förarbetena samordnas.

Nämnden har uppgett i huvudsak följande till stöd för sin talan.

Nämnden står fast vid sitt beslut om att medge strandskyddsdispens i enlighet med det yttrande som miljönämndens ordförande avgivit till mark- och miljödomstolen. Kommunens och länsstyrelsens beslut som bevakare av de allmänna intressena är såväl rimliga som lämpliga och förenliga med reglerna i miljöbalken.

K R har till stöd för sin talan uppgett i huvudsak följande.

Domen från mark- och miljödomstolen är korrekt och dispensfrågan är rättskraftigt avgjord till hennes förmån. I praxis har utbildats en klar huvudregel om att sådana beslut vinner rättskraft, dvs. inte kan prövas på nytt. Det som beslutet gäller, dvs. saken som omfattas av rättskraften, ska följaktligen inte heller kunna omprövas utan saken blir res judicata (jfr. 17 kap. 11 § rättegångsbalken). Anledningen till att gynnande beslut vinner res judicata är att särskild hänsyn ska tas till den enskildes trygghet (jfr. bl.a. RÅ 2004 ref. 78).

Om Mark- och miljööverdomstolen skulle finna att hon är den vinnande parten och om hon trots det inte kan få ersättning för sin rättegångskostnad kan det, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, utgöra en kränkning av rätten till en rättvis rättegång i enlighet med vad Europadomstolen fann i Stankiewicz-målet. Hon begär att domstolen prövar rättegångskostnadsyrkandet enligt reglerna i art. 6 europakonventionen och 18 kap. 1 och 6 §§ rättegångsbalken.

K R har till stöd för sin talan även åberopat muntlig och skriftlig bevisning.

Naturskyddsföreningen har uppgett att det enda viktiga för föreningen är att dispensfrågan prövas i sak av domstol. Om det sedan sker inom ramen för detta mål eller Vänersborgs tingsrätts mål nr M 4486-14 är egalt. I sak är deras uppfattning att strandskyddsdispens inte ska medges.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen kan inledningsvis konstatera, såsom redogjorts närmare för ovan under rubriken Bakgrund, att länsstyrelsens beslut den 3 juli 2014 nu har överlämnats för prövning till mark- och miljödomstolen efter överklagande av Naturskyddsföreningen. Detta är en ny omständighet som inte var känd för mark- och miljödomstolen vid tidpunkten för domstolens prövning av detta mål.

Mark- och miljödomstolen har sålunda grundat sitt avgörande på en omständighet som numera visat sig oriktig. Mark- och miljödomstolens dom ska därför upphävas och målet återförvisas dit för fortsatt handläggning.

Enligt förarbetena till bestämmelsen i 19 kap. 3 b § miljöbalken (prop. 2008/09:119 s. 116) ankommer det på länsstyrelsen att samordna sin prövning i fall som det aktuella, när dels länsstyrelsen har beslutat att överpröva ett beslut enligt nämnda bestämmelse, dels dispensbeslutet har överklagats av någon annan. Då även länsstyrelsens beslut den 3 juli 2014 har överlämnats för prövning till mark- och miljödomstolen, får det istället ankomma på mark- och miljödomstolen att utföra en sådan samordnad prövning.

Vid denna utgång i målet saknas det skäl för Mark- och miljööverdomstolen att ta ställning till den av K R åberopade muntliga och skriftliga bevisningen. Detta ankommer nu istället på mark- och miljödomstolen.

Frågan om rättegångskostnader

Enligt 5 kap. 1 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska 32 § lagen (1996:242) om domstolsärenden, som gäller rättegångskostnadsansvar, inte tillämpas i mål som har överklagats till mark- och miljödomstol. Någon bestämmelse som ger rätt till ersättning för rättegångskostnader i denna typ av mål finns således inte. K Rs yrkande om ersättning för rättegångskostnader ska därför lämnas utan bifall. Vad K R anført om europakonventionens bestämmelser föranleder inte någon annan bedömning.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Liselotte Rågmark, Roger Wikström och Peder Munck, referent, samt tf. hovrättsassessorn Agneta Staff.

Föredragande har varit Erica Ehne.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-12-01
meddelad i
Vänernsbor

Mål nr M 3563-14

KLAGANDE

K R

Ombud: A S

MOTPARTER

1. Miljönämnden i mellersta Bohuslän
456 80 Kungshamn

2. Naturskyddsföreningen i Bohuslän
Rangelvägen 8
475 35 Grötö
Ombud: J T

3. Strandskyddarna
Dalskogen 190
453 41 Lysekil

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Västra Götalands län beslut den 11 september 2014,
dnr 505-24892-2014 E, se bilaga 1

SAKEN

Strandskyddsdispens för nybyggnad av fritidshus på fastigheten X i Sotenäs kommun

Dok.Id 282747

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänernsbor	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersbor@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 08:00-16:00 -

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen undanröjer det överklagade beslutet, dvs Länsstyrelsens i Västra Götalands län beslut den 11 september 2014, dnr 505-24892-2014.

BAKGRUND

Efter ansökan från K R meddelade Miljönämnden i mellersta Bohuslän (nedan Nämnden) i beslut den 17 juni 2014, § 34, strandskyddsdispens för nybyggnad av fritidshus på fastigheten Sotenäs X.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län (nedan Länsstyrelsen) beslutade den 24 juni 2014 att granska dispensen och därefter den 1 juli 2014, med stöd av 19 kap. 3 b § miljöbalken, att överpröva den.

Genom beslut den 3 juli 2014, dnr 526-22955-2014 och 526-24356-2014, fastställde Länsstyrelsen (dess naturvårdsenhet) Nämndens ovannämnda den 17 juni 2014 meddelade strandskyddsdispens med endast det tillägg av en närmare i beslutet angiven tomtplatsavgränsning.

Genom det nu överklagade beslutet den 11 september 2014 – föranlett av att Naturskyddsföreningen i Bohuslän och Strandskyddarna överklagat Nämndens den 17 juni 2014 meddelade strandskyddsdispens (båda dessa överklaganden upplagda vid Länsstyrelsens rättsenhet) – upphävde Länsstyrelsen (dess rättsenhet) Nämndens beslut den 17 juni 2014 att bevilja K R strandskyddsdispens, se bilaga 1.

YRKANDEN

K R har yrkat,

- i första hand, att mark- och miljödomstolen ska undanröja det överklagade beslutet och fastställa Länsstyrelsens lagakraftvunna överprövningsbeslut av den 3 juli 2014, dnr 526-22955-2014 och 526-24356-2014,
- i andra hand, att mark- och miljödomstolen ska undanröja det överklagade beslutet och fastställa Nämndens beslut att bevilja strandskyddsdispens.

Naturskyddsföreningen i Bohuslän (nedan Naturskyddsföreningen) har bestritt K Rs talan i dess helhet.

Strandskyddarna har bestritt K Rs talan i dess helhet.

K R har till stöd för sitt överklagande anfört bland annat följande. Länsstyrelsen har redan prövat ärendet och är därför förhindrad att pröva det igen. Naturvårdsverket har inte överklagat Länsstyrelsens överprövningsbeslut och det har således vunnit laga kraft.

Området är redan ianspråktaget och saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Lantmätare, länsstyrelse och kommun har i avstyckningsärendet som avgjordes den 15 oktober 2012 bedömt att tomten är lämplig för bostadsbebyggelse. Det enskilda intresset av att bebygga tomten är större än det allmänna intresset att tomten inte får bebyggas.

Beslutet är oproportionerligt med avseende på att hon aldrig skulle ha medverkat till avstyckning/klyvning av den tidigare samägda fastigheten utan hade istället valt att bli utköpt, om myndigheterna bedömt att fastigheten inte var lämplig att bebygga. Beslutet är oproportionerligt även i så måtto att hennes stora utlägg föranledda av myndigheternas tidigare positiva behandling, blir onyttiga om dispensen upphävs.

Nämnden har beretts tillfälle att yttra sig men låtit meddela att man avstår härifrån.

Naturskyddsföreningen har beretts tillfälle att yttra sig men låtit meddela att man avstår härifrån.

Strandskyddarna har till stöd för sitt bestridande anfört bland annat följande.

I miljöbalken anges att det är förbjudet att uppföra nya byggnader inom ett strandskyddat område. Möjligheten att få dispens är synnerligen begränsad och kan endast ges till byggnation av kompletterande karaktär. K R anger som skäl för att bygga att hon redan lagt ned betydande kostnader, bland annat vad avser köp och fastighetsbildning. Strandskyddarna anser inte att sådana moment kan medge dis-

pens. K R har inte på ett tidigt stadium tagit reda på lagstiftningens för-budsregler och restriktiva inställning till dispens. K R hävdar att det enskilda intresset är större än det allmänna intresset. Det anser inte Strandskyddarna är fallet. Det enskilda intresset kan inte vara större än lagstiftningens förbud. Således har strandskyddet företräde framför det enskilda intresset.

Strandskyddarna vill påminna om att planerad byggnation ligger i direkt anslutning till havet (ca 20 meter) och i ett till största delen orört område. Endast några få fastigheter finns i närheten. K R anger att området är väl avskilt från stranden. Så är inte alls fallet. Endast en mindre väg finns emellan. I sammanhanget kan nämnas att den närmaste stranden består av en större grund vik. Denna är extra skyddsvärd på grund av sin höga biologiska produktion och är därmed känslig för avlopps- och dagvatten. Strandskyddets grundläggande syfte att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet kan således påverkas. Tre riksintressen finns över området som anger betydelsen av att bevara det orört. Dessa riksintressen tillsammans visar att strandskyddsdispens inte ska medges.

DOMSKÄL

Av redogörelsen ovan under BAKGRUND framgår att Nämndens beslut, att lämna strandskyddsdispens för nybyggnad av fritidshus på fastigheten X, bli-vit föremål för Länsstyrelsens prövning vid två tillfällen med olika utgång, dels den 3 juli 2014 varigenom Länsstyrelsen fastställde Nämndens beslutet att bevilja strandskyddsdispens, dels den 11 september 2014 (det nu överklagade beslutet) varigenom Länsstyrelsen upphävde Nämndens dispensbeslutet.

Beträffande Länsstyrelsens beslut den 3 juli 2014 noteras att handläggningen, enligt Länsstyrelsens diarium, påbörjades den 24 juni 2014 vid Länsstyrelsens naturvårdsenhet. Följande dag, den 25 juni 2014, inkom Naturskyddsföreningens överklagande av strandskyddsdispensen till Nämnden och nådde därefter Länsstyrelsen den 3 juli 2014 varpå handläggningen inleddes, denna gång vid Länsstyrelsens rättsenhet och överklagandet från Strandskyddarna inkom därefter dit den 10 juli 2014.

Överprövningen hos Länsstyrelsens naturvårdsenhet, genom vilken dispensen fastställdes och förenades med villkor om tomtplatsavgränsning, avslutades följaktligen samma dag som Länsstyrelsens rättsenhet påbörjade handläggningen av Naturskyddsföreningens överklagande, en handläggning som utmynnande i det nu överklagade beslutet.

Länsstyrelsens andra beslut i samma fråga, dvs beslutet den 3 juli 2014, vann laga kraft den 4 augusti 2014 eftersom K R delgavs beslutet den 12 juli samma år; att beslutet därigenom även vann laga kraft mot Naturskyddsföreningen och mot Strandskyddarna framgår av 16 kap. 13 § 3 st. miljöbalken.

Inom förvaltningsrätten gäller som huvudregel att myndighetsbeslut som är gynnande för den enskilde vinner s.k. negativ rättskraft. Detta innebär att de fråga som därigenom avgjorts inte kan bli föremål för ny prövning annat än om talan i vanlig ordning under överklagandetiden förs mot beslutet. Regeln är förenad med tre undantag; återkallelseförbehåll, tvingande säkerhetsskäl eller om beslutet utverkats medelst ett vilseledande från den enskildes sida. För en utförlig redogörelse beträffande nämnda undantag se dock JO 1990/91 s. 161 och JO 2006/07 s. 376.

Länsstyrelsens för K R gynnande dispensbeslut (med tomtplatsavgränsning) den 3 juli 2014 har som nämnts vunnit laga kraft och, såvitt framkommit, är inget av ovannämnda undantag tillämpligt i målet; dispensfrågan är alltså rättskraftigt avgjord till den enskildes förmån. Numera står alltså endast sk extraordinära rättsmedel (t ex återställande av försutten tid) till buds för att nämnda beslut skall kunna angripas.

Vid tiden för Länsstyrelsens avgörande den 11 september 2014 – det nu överklagade beslutet – förelåg alltså redan ett lagakraftvunnet beslut av samma myndighet varigenom frågan om strandsskyddsdispens var rättskraftigt avgjord till förmån för K R. Mot denna bakgrund har Länsstyrelsen varit förhindrad att härefter genom det överklagade beslutet upphäva den av Nämnden beslutade strandsskyddsdispensen.

Det överklagade beslutet ska alltså undanröjas.

Till förekommande av missförstånd erinrar mark- och miljödomstolen om att Länsstyrelsens genom beslutet den 3 juli 2014, dnr 526-22955-2014 och 526-24356-2014, meddelade strandskyddsdispens jämte villkor för tomtplatsavgränsning gäller och detta beslut har vunnit laga kraft.

Eftersom målet enbart rör processuella frågor har det avgjorts utan medverkan av tekniskt råd.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande ges in till mark- och miljödomstolen senast den 22 december 2014 men ställs till Mark- och miljööverdomstolen.

Prövningstillstånd krävs.

Ulf Klerfalk
rådman

Föredragande har varit beredningsjuristen Olof Petersson.